

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И ЕНЕРГЕТИКА – НАУЧЕНИТЕ УРОЦИ

Марияна Вергиева
„Овергаз Мрежи” АД, София

Резюме

Националната енергийна политика и секторното законодателство почти плътно следват духа на европейските. В енергийната стратегия и в секторните закони са транспонирани принципите на европейската общност. Докладът разглежда енергийните проблеми в националната ни система, проявяващи се в липсата на ясни приоритети в енергийната стратегия. Това е придружено от механичното преписване в нормативни актове на текстове от директиви и регламенти без пречупването им през призмата на местния пазар. Оставени са немалко на брой възможности за бързо извличане на печалби от потребителите на обществени услуги.

Ключови думи: енергетика, ефективност, стратегия, устойчивост.

Keywords: energy, efficiency, strategy, sustainability.

JEL: O13, P18, Q43.

Увод

Като основен приоритет за устойчивото развитие на България несъмнено следва да се открие сектор „Енергетика”. Енергийната ефективност, международните енергийни проекти са от ключово значение за устойчивото развитие на българската икономика. Материалът акцентира върху енергийната политика на България, върху основни енергийни проблеми, които години наред търсят своето решение, но за съжаление неуспешно. Липсата на ясна позиция и приоритети на ниво енергийна политика задълбочават проблема с енергийната независимост на страната ни, което води и до недобър пазарен климат. Приоритетните енергийни цели включват осигуряване на гладкото функциониране на вътрешния пазар на енергия, диверсификация и сигурността на стратегическите доставки, конкретни намаления на емисиите на парникови газове, причинени от производството, потреблението на енергия и способността на Европейския съюз да говори с един глас на международната сцена.

1. Характеристика на потребление

Сегашното състояние на традиционната енергетика се характеризира с неустойчивост, произтичаща от непрекъснатото повишаване на потреблението и приближаващото изчерпване на изкопаемите енергийни ресурси, съчетано с нарастване на вредното влияние върху околната среда и климата. Понастоящем 80% от енергията, потребявана от страните – членки на ЕС, е под формата на петрол, природен газ и въглища. ЕС задоволява приблизително 50% от енергийните си нужди чрез внос. Очаква се тази стойност да достигне 70% през 2030 г. България разполага с разнообразен електроенергиен производствен микс, включващ ядрени, термични и водни централи. В структурата на производство

на електрическа енергия доминират топлоелектрическите централи, използващи въглища – 43,6%, следвани от ядрената централа АЕЦ „Козлодуй” – 35,0%. АЕЦ „Козлодуй” ЕАД е единствената атомна централа в България и е най-големият производител на електроенергия в страната [1].

България все повече се отдалечава от поетите Европейски ангажименти, както по отношение на екологични, така и по отношение на стратегически изисквания. Пазарът на енергия е хаотичен, икономически неефективен, зависим изцяло от външно влияние и политически пристрастия.

Страната ни е изправена и пред предизвикателството „Енергетика и околна среда”, предизвикателство, което е ясно изразено за Европа и което споделят всички държави-членки на съюза. Въпросът е как да се осигури конкурентоспособна и чиста енергия за Европа в условията на изменение на климата, нарастващо глобално търсене на енергия и неяснота по отношение на бъдещите доставки. Ако една държава-членка не се справи с енергийното предизвикателство, това ще засегне други държави-членки. Ако възникнат проблеми извън ЕС, те могат да се отразят и върху целия ЕС, затова се говори за нужда от стабилна енергийна политика.

За да очертаем ясни приоритети пред страната ни следва да направим паралел с политиката на ЕС в областта на енергетиката.

2. Що е то „енергийна политика”?

Понятието „енергийна политика” в контекста на взаимоотношенията в рамките на ЕС е често употребявано не само в правната теория, но и в актовете на неговите институции. Въпреки това терминът не е точно дефиниран от юридическа гледна точка. Изхождайки от идеите и принципите, залегнали в съответните нормативни ак-

тове, може да се приеме, че енергийната политика на ЕС представлява комплекс от мерки, целта на които е осъществяване на изменения с дългосрочен ефект в енергийния сектор на отделните страни-членки или на ЕС като цяло.

Тук е важно да се отбележи, че независимо от факта, че енергетиката попада в приложното поле на действие на Общността, енергийната политика остава отговорност и на самите държави.

Европейският съюз (ЕС) е изправен пред сериозни енергийни предизвикателства. Европейската енергийна политика е призната за най-ефективен отговор на тези предизвикателства, пред които са изправени всички държави-членки.

Европейската енергийна политика ангажира Европейския съюз с достигане на определени параметри, а именно нисковъглеродна икономика – нова индустриална революция и създаване на висока енергийна ефективност, икономика с ниски емисии на CO², потребление на базата на по-сигурно, по-конкурентоспособна и устойчива енергия. За да направи това ЕС си е поставил няколко важни енергийни цели.

3. Установяване на вътрешен енергиен пазар

Вътрешният енергиен пазар е разработен на ниво на Общността, за да се гарантира, че потребителите имат възможност да избират доставчик на справедлива и конкурентна цена. Въпреки това, когато се говори за перспективите за вътрешния енергиен пазар и за проучване на конкуренцията в секторите на газ и електричество, има пречки, които продължават да възпрепятстват икономиките и европейските потребители да се възползват напълно от предимствата на отварянето на пазарите на газа и на електроенергия. По този начин, изхождайки от контекста на изложеното по-горе, гарантирането на ефективно прилагане на вътрешния енергиен пазар остава от решаващо значение.

Енергийната политика на ЕС все още е насочена към дългосрочните енергийни цели, които най-напред бяха поставени през 1995 г. в „Бялата книга за енергийната политика на ЕС“, последвана от Зелената книга „Към европейска стратегия за сигурност на енергийните доставки“ и последвалия доклад относно книгата.

В областта на енергетиката общата политика е основана на три основни цели: устойчивост, конкурентоспособност и сигурност на доставките.

4. Цели на България в контекста на общата енергийна политика

В областта на енергетиката общата политика е основана на три основни цели: устойчивост,

конкурентоспособност и сигурност на доставките.

4.1. Сигурност на снабдяването с енергия, включително независимост от външни източници

ЕС полага много усилия за развитие на подобри връзки в енергийните мрежи между държавите-членки. По-ефективното движение на енергията в Европа е важен начин за гарантиране на стабилни доставки. Добре свързаните енергийни мрежи са от жизненоважно значение за доброто функциониране на вътрешния енергиен пазар. Те са също така са незаменими за енергийната сигурност, тъй като улесняват в значителна степен преноса на енергия там, където тя е най-нужна.

Независимо дали идва от възобновяеми или други източници, енергията заема централно място в европейската икономика и в осигуряването на добро качество на живот на европейските граждани. Капацитетът на алтернативните източници е все още далеч недостатъчен, за да бъдат задоволени всички енергийни нужди на Европа. Енергийната ефективност може да помогне, като енергията, с която ЕС разполага или внася, се използва по най-добрия начин. Друга част от решението е да се гарантира, че са сигурни доставките на енергия от установени източници, най-често ископаемите горива.

Европа произвежда малко под половината от енергията, от която се нуждае; останалата част се внася. ЕС внася 61% от природния газ, който потребява, и се очаква делът да нарасне до 75% до 2020 г. Въпреки че източниците са няколко (основно Русия, Норвегия и Алжир), много държави-членки са напълно или в значителна степен зависими от един доставчик за своя внос.

Гражданите на Европа изпитаха последиците от несигурността на доставките на природен газ през януари 2009 г., когато спор между Русия и Украйна остави много домакинства в Централна и Източна Европа без отопление; 80% от газа, който се внася от Русия, влиза в ЕС през Украйна и някои държави-членки разчитат на Русия за над три четвърти от обема на своите газови доставки. Това развенча и мита за едно от предимствата на природния газ, а именно „Сигурност и непрекъснатост на доставките“. Като осъзнаваше, че газова криза в такъв мащаб може да се случи отново в резултат на търговско влияние, инцидент или технически проблем на голям тръбопровод, Комисията признава в работен документ, че „е налице значително поле за подобрене нивото на подготовка на национално равнище и на равнище ЕС“, както и че настоящите механизми за ранно предупреждение и на двете равнища са неадекватни. В пос-

ледствие ЕС преразглежда своето планиране за справяне с прекъсванията на доставките и за тяхното предотвратяване, когато е възможно.

През юли 2009 г. Комисията предложи подобрения на съществуващите разпоредби, включително начин, по който държавите-членки могат да сигнализират за сериозно нарушение на доставките, когато тръбопровод или производствени мощности излязат от строя. В допълнение към това планът включва „стандарт за доставките“, за да се гарантира, че най-уязвимите потребители, особено домакинствата, ще продължат да получават газ дори при намалени доставки. Държавите-членки трябва също да определят орган, отговорен за сигурността на газовите доставки и за създаване на планове за действие за предотвратяване на кризи и спешни ответни действия, както и да работят в по-тясно сътрудничество помежду си.

Днес се отбелязва нов етап в развитието на Европейския съюз. Енергийната политика е сърцевината на европейския проект при започването му. Сега тя отново трябва да заеме централно място. Промените в климата, увеличаващата се зависимост от вноса и по-високите цени на енергията са предизвикателства, които са налице във всички държави членки. Необходима е една обща европейска ответна реакция, за да се осигури устойчиво, сигурно и конкурентоспособно енергоснабдяване. Предложенията, представени от Комисията днес, показват нашия ангажимент за лидерство и дългосрочна визия за нова енергийна политика за Европа, която да отговаря на климатичните промени. Трябва да действваме днес, за да оформим утрешния свят“.

4.2. Разширяване на конкуренцията и осигуряване на конкурентоспособност

ЕС подобри правилата за енергийния пазар, за да гарантира, че потребителите на енергия получават възможно най-добрата оферта и че се създават условия за успех на най-ефикасните и конкурентоспособни енергийни доставчици. Повече от десетилетие ЕС е в процес на преминаване към напълно либерализиран енергиен пазар и през 2009 г. бе отбелязано значително развитие в тази сфера [9]. Отварянето на пазарите на електроенергия и газ за конкуренция ще накара доставчиците да се конкурират за потребителите посредством ниски цени и високо качество на услугите и ще позволи на домакинствата и предприятията да изберат доставчика, който предлага най-добра оферта.

В същото време тази конкуренция води до енергийна ефективност, тъй като производителите на електроенергия се стремят да намалят количеството загубена енергия при производст-

вото и преноса [11]. Освен това успехът на схемата за търговия с енергийни емисии зависи от наличието на ефективно функциониращ енергиен пазар. По-голямата конкуренция на пазара създава за производителите на енергия и собствениците на енергийни мрежи по-голям стимул за инвестиране в алтернативни източници на енергия, включително възобновяеми източници.

4.3. Устойчиво развитие, включващо защита на околната среда енергийна ефективност и спестяване на енергия, както и разработване на нови и възобновяеми енергийни източници

Статистиката сочи, че до края на 2040 г. 30% от електроенергията ще са от възобновяеми източници. Директивата за възобновяемата енергия, която е част от пакета за климата и енергетиката, бе въведена, за да насърчи по-голям растеж в сектора на възобновяемите енергийни източници. Чрез нея се решават също някои от факторите, които все още задържат развитието на възобновяемите енергийни източници, включително сложните административни процедури, трудностите при включването на източниците на възобновяема енергия в енергийната мрежа и непълните мерки за подкрепа.

В страни от общите енергийни цели ЕС е поставил различни секторни цели, включително поддържане на процента твърдо гориво (въглища) в общото потребление на енергия (в частност чрез повишаване на конкурентоспособността на производствения капацитет); увеличаване на съотношението на природния газ в енергийния баланс; установяване на условия на максимална безопасност като предпоставка за изграждане и функциониране на атомните електроцентрали; и увеличаване на дела на възобновяемите енергийни източници, стимулиране на изследванията и иновациите [8]. Докато ЕС е постигнал неоспорим успех в преследването на горните цели, степента на успех на различните държави-членки при постигането на тези цели все още е доста неравномерна.

4.4. Енергийна политика на България

На енергетиката в България се придава водеща роля при възстановяването и развитието на националната икономика. Понастоящем Националната енергийна политика се характеризира по-скоро с негативни, отколкото с положителни характеристики, предвид високата му капиталопоглъщаемост, недобро техническо състояние на системите, ниската ефективност.

Разнообразяването на източниците и маршрутите за доставка на природен газ е важно за националната сигурност и енергийната независимост на страната, елемент на които е и въз-

можното изграждане на терминали за втечен и за състен природен газ, включително чрез участието на България в проекти на съседни страни [1]. Енергийната и суровинната обвързаност на страната само с конкретни държави, както и поетите Европейските ангажименти създаде положение, ограничаващо суверенното ѝ право да взема самостоятелно решения от национална значимост. Създаденото през 2008 г. обединение на енергийни предприятия – Български Енергиен Холдинг има за цел да преодолее гореспоменатата негативна характеристика. Чрез концентрацията на ресурси се цели да се повиши конкурентоспособността на енергетиката посредством увеличаване на инвестиционния потенциал, подобряване на кредитния рейтинг и улесняване набирането на капитал. Всичко това се очаква да доведе до повишаване сигурността на доставките в страната и задоволяване на нарастващото търсене. Енергийната политика на България е насочена към постигане на стабилно и качествено енергоснабдяване, намаляване на енергопоглъщаемостта на БВП и осигуряване на енергийната ѝ независимост. Приоритет в нейните рамки е повишаването на ефективността на енергопроизводството чрез оптимално енергопреобразуване, с оглед задоволяване на битовите потребности при най-ниски производствени стойности и най-малко увреждане на околната среда. За целта се работи по внедряването на съвременни нормативи и стандарти. С енергийната политика се поставя и задачата за постигането на национална енергийна независимост, свързвана с укрепването на националната сигурност. Счита се, че енергийната сигурност не може да се решава с отделни приоритети или частични преобразувания, а чрез подхода на „резервирането и разнообразяването“, изразяващ се в диверсификация при вноса на енергоносители - въглища, газ, петрол, ядрено гориво, както и на енергийни подсистеми, така че енергийните предприятия и потребители да ги залагат в дейността си, като ги избират самостоятелно, изхождайки от конкуренцията между тях на пазара. Въпросите, свързани с тази диверсификация, ще се решават чрез международно коопериране и едновременно с избор на вариантите за преобразувания в горивната база на съществуващите енергийни обекти. Проблемът за националната енергийна независимост ще се решава и чрез интернационализация на енергетиката, с очаквано увеличение на икономическите и политико-стратегическите изгоди, най-малкото от привличането на чуждестранни инвестиции в страната. Енергийната политика на България е хармонизирана в духа на Европейската енергийната харта, с оглед разкриването на допълнителни

гаранции за устойчиво развитие на енергетиката и по-тясното включване на страната в европейската енергийна интеграция, както и в изграждането на нови електроенергийни междусистемни връзки с Македония, Гърция и Сърбия. Според авторитетното издание „Financial times“, енергийният сектор в България се разраства, но страната е все още далеч от целта си да стане регионално свързващо звено между Европейския съюз и черноморското крайбрежие. България е поела ангажимента да участва в редица енергийни проекти, но всички са в на определен етап, като цяло незавършени, а някои към момента и преустановени. Енергийната политика е насочена и към създаване на предпоставки за инвестиции в нови генериращи мощности като ядрена енергетика, въглищна енергетика, възобновяеми източници, както и чрез инвестиране в изграждане на енергийни връзки с другите страни в региона [10]. А понастоящем, структурата на енергийното производство включва ядрена енергия, производство на електрическа енергия от въглища, водна енергия и други възобновяеми източници. В контекста на европейското членство на България, следва да се направи ясна оценка на значението и ролята на ядрената енергетика. Нейното развитие е без алтернатива с оглед осигуряване на икономически ефективно производство на електрическа енергия, с оглед значението на ядрената енергетика за глобалната енергийна сигурност на доставките, както и с оглед значението на ядрената енергетика като основен инструмент в борбата с промените в климата, тъй като ядрените централи не изхвърлят емисии. Страната ни, заедно с останалите балкански държави е изправена пред редица кардинални предизвикателства в посока на успешното осъществяване на стратегическите инвестиционни проекти, диверсификацията на източниците и маршрутите на енергийните доставки, ефективното функциониране на енергийните пазари, изпълнението на целите на ЕС за устойчиво развитие и приноса за формирането на обща европейска външна енергийна политика. Благодарение на тяхното стратегическо местоположение, значимостта на региона като енергиен възел ще нараства. Страните от тази зона обаче, трябва да мобилизират допълнителни ресурси в усилията си за превръщане на тяхната географска позиция в политически капитал и влияние [14]. Те трябва да разработят нова визия за развитие с оглед на настоящите реалности и новите предизвикателства, и да създадат по-добри условия за адаптиране към протичащите глобални трансформации. Ако не успеят да се справят успешно с тази задача, ще се изправят пред реалната заплаха от изпадане в политическа безтеглов-

ност. Във връзка с енергийната сигурност българската страна подкрепя предложението на ЕК за преразглеждане на законодателството за петролните запаси предвид изключителната важност в последно време за сигурността на доставките от петролни продукти, осигуряващи ефективно и непрекъснато действие на националните икономики и икономиката на ЕС като цяло [13]. България подкрепя предприемането на действия по отношение на: прецизиране на някои разпоредби на директивата, което би предотвратило неточно тълкуване и прилагане; ясно дефиниране на взаимодействието между държавите членки и ЕК, вземането на решения и изпълнението им. България трябва да остане трайно ангажирана с политиката на ЕС за насърчаване на енергийната ефективност и увеличаване дела на ВЕИ в Общността, предвид ключовото значение на тези политики на вредните ефекти върху околната среда и климата и подобряване конкурентоспособността на европейските икономики. България подкрепя създаването на рамка за съвместно стратегическо планиране и засилено международно сътрудничество с цел развитие на енергийните технологии и иновации и сближаване на изследователските и промишлените дейности. Българската страна отбелязва, че въвеждането на чисти технологии изисква високи първоначални инвестиции. За смекчаване на различията в развитието на държавите членки не само в икономически, но и в технологичен аспект, България подкрепя необходимостта от насочване на допълнителна финансова подкрепа от страна на ЕС към страните с по-слабо развити икономики, с по-нисък БВП и жизнен стандарт. По отношение на усилията за изграждане на съгласувана политика на външни енергийни отношения на ЕС България трябва да продължи да подкрепя формирането и провеждането на добре координирана външна енергийна политика на Съюза, защитаваща неговите интереси в отношенията с трети страни – производители на енергийни ресурси, страни потребители и транзитни страни [6]. Ключовите приоритети на тази политика трябва да бъдат насочени към гарантиране на сигурността и на по-изгодни условия за доставка, транзит и цени на внасяните енергоресурси, както и постигане на устойчиво енергийно производство и потребление в глобален мащаб. След газовата криза през януари, която приключи до голяма степен благодарение на единната политическа позиция на ЕС, България трябва да участва активно в дебата за общата енергийна политика на ЕС, защото това не е проблем, с който всяка европейска страна може да се справи самостоятелно. Следва също да се анализира внимателно целта на България да бъде

енергиен център на Балканите. Стратегическото решение по експортната ориентация на енергетиката трябва да се вземе едва след преценка на сравнителната ефективност на инвестициите за износ на енергия. Под сравнителна ефективност трябва да разбираме, от една страна, ползата за България от производството на енергия за износ и от друга ползата от насочването на същите инвестиции за производство и износ на други високотехнологични стоки. Предварителните анализи подсказват, че вторият вариант е по-добър. Това обаче трябва да се провери чрез комплексен сравнителен анализ на пакет от проекти. В полза на този аргумент се намесват и екологичните съображения в контекста на глобалните усилия за ограничаване на промените в световния климат. Като част от ЕС, нашите национални политики могат да бъдат успешни само дотолкова, доколкото те са добре интегрирани в европейските енергийни политики.

Изводи и препоръки

Енергийният профил на България представлява съвкупност от множество показатели като: видове енергия, която се произвежда и потребява, характеристики на енергийния пазар (внос/износ на енергия, участници, регулация), статистически данни и показатели, ресорни институции, енергийни компании. За да помогнат на българските домакинства да намалят своите сметки за енергия и потребление, Европейската комисия, Европейската банка за възстановяване и развитие и Българската агенция за енергийна ефективност са разработили Механизъм за кредитиране на енергийна ефективност на стойност 50 милиона евро (REECL), за да предоставят кредитни линии на авторитетни Българските банки да отпускат заеми на домакинствата за конкретни мерки за енергийна ефективност [15].

Липсата на либерализация и централизираната намеса на държавата обаче превърнаха енергетиката в едно от последните убежища на плановата икономика в България, и позволихме случването на парадокси като този цените на услугата да се покачват при намалено търсене.

Така, вместо да смекчат дисбалансите на европейско равнище, те се засилиха в националния енергиен сектор и се позволи да доведат до днешната ситуация. Част от тях са свързани с избора на модел за реструктуриране на пазара (чрез независим преносен оператор, а не чрез независим системен оператор), както и с избора на преференциални цени за подкрепа на ВЕИ вместо зелени сертификати, потвърден и в последната редакция на законодателството при приемането на ЗЕВИ. Така ситуацията в българския електроенергиен сектор стана не просто непазарна, но и много нелогична [7]. Свърх-

регулирането в газовия и особено в електроенергийния сектор се използва като инструмент за задържане на реформите и най-вече на нивата на цените в България явно без разбирането, че не може да надуваш един балон безкрай без той да се спуска. Решението е възможно най-скоро да се отвори за либерализация както електроенергийният, така и газовият пазар, което преминава и през реструктуриране на сегашните договорни отношения.

Заклучение

Европа в качеството си на най-големият регионален пазар в света трябва да изведе своите интереси на преден план на международната сцена, за да гарантира сигурността на своите енергийни доставки. В предвид размера на ЕС и неговата зависимост от външни доставчици на енергия не можем да си позволим нещата да се случват без наше участие, без нашето мнение, без ясна позиция от гледна точка интересите на България. И това произтича в момент, когато надпреварата за енергийни ресурси в света се ускорява. Проблемът е, че на Съюза винаги му е било трудно да излезе с единна позиция, а всъщност само така той може да упражни цялата си политическа и икономическа тежест не само срещу страните, големи производители на енергия, но и срещу големите потребители. Като начало Европа трябва да се увери, че съседните ѝ държави поддържат нейните енергийни интереси, от една страна, за да се гарантира транзита на енергия, идваща от доставчиците на газ и петрол, а от друга, за да се разшири европейския енергиен пазар. Енергията трябва да бъде част от европейските външни политики: помощ за развитие, търговия и двустранни споразумения за сътрудничество, нови европейски технологии. Крайната цел е ясна и тя трябва да даде насока на обществената дискусия – либерализация в производството и продажбата на електроенергия и природен газ. Част от проблемите са заложили в законодателството, но

други са решими чрез решения на изпълнителната власт и дори чрез промени в наредбите на КЕВР. Необходими са повече воля, обединяване на опита и знанията в сектора и дефиниране на план за действие с ясни стъпки.

Литература

1. *Енергийна стратегия на Република България до 2020 г.* ДВ. бр. 43/2011.
2. *Закон за енергетиката.* ДВ. бр. 107/2003.
3. *Наредба №2 г. за регулиране на цените на природния газ.* ДВ. бр. 33/2013.
4. *Наредба №3 март 2013 г. за лицензиране на дейностите в енергетиката.* ДВ. бр. 33/2013.
5. *Правила за предоставяне на достъп до газопреносните и/или газоразпределителните мрежи и за достъп до съоръженията за съхранение на природен газ.* ДВ. бр. 36/2013.
6. *Регламент (ЕС) № 312/2014 на Комисията от 26 март 2014 година за установяване на Мрежов кодекс за балансиране на газопреносните мрежи текст от значение за ЕИП.* ОВ L 91, 27.3.2014. 15–35.
7. Амелин, И. *Подсчет запасов нефти, газа, конденсата и содержащихся в них компонентов.* Недра. Москва. 1989. 83.
8. Бояджиев, М. *Природният газ в транспорта.* София. 2003. стр. 42–43.
9. Георгиев, А. *Регулирани услуги, пазари, ценообразуване.* Изд. „Софийски университет“. София. 2014. 87–88, 93–95.
10. Желязков, И., Трифонов, Т. *Енергийната сигурност на България.* София. 2012. 63–64.
11. Захариев, Б., Найденов, Я., *Енергийна криза, възобновяеми източници на енергия, устойчиво развитие.* Изд. „ПъблишСайСет-Еко“. София. 2012. 45, 72–74.
12. Йонин, А. *Газоснабжение.* Стойиздат. Москва. 1989. 114.
13. Казарян, В. *Подземное хранение газов и жидкостей.* Ижевск. Москва. 2006. 184.
14. Радев, Ю., *Бизнесикономика и финансово управление.* Изд. МГУ. София. 2007. 39.
15. *Energy Charter Protocol on Energy Efficiency and Related Environmental Aspects (PEEREA), In-Depth Review of the Energy Efficiency Policy of Bulgaria.* Belgium. 05. 2008.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND ENERGY – LESSONS LEARNED

Mariana Vergieva
Overgas networks, Sofia, Bulgaria

Abstract

National energy policy and sectoral legislation almost tightly follow the spirit of Europe. Most of the principles of the European Community have been transposed into the energy strategy and sectoral laws. The report looks at energy issues in our national system, which is manifested in the absence of clear priorities in the energy strategy. This is accompanied by the mechanical transcription of laws and regulations into texts of directives and regulations without breaking them through the lens of the local market. Few options are left to quickly profit from public service users.